

ขงยุทธ ขจรธรรม ธรรมอะไรที่ขจร

ขงยุทธ ขจรธรรม มีความเป็นผู้เรียนเก่งขจรจายมาตั้งแต่เมื่อเรียนอยู่โรงเรียนสวนกุหลาบ เมื่อเรียนแพทย์ที่คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดีก็ได้เหรียญทองในฐานะได้คะแนนเป็นที่ ๑ ตลอดหลักสูตร

ขงยุทธเป็นผู้รักความเป็นธรรม และทนไม่ได้ที่เห็นความไม่เป็นธรรมไม่ว่าจะความไม่เป็นธรรมที่มีต่อคนจน หรือความไม่เป็นธรรมอันเกิดจากผู้มีอำนาจที่ใช้อำนาจอย่างไม่เป็นธรรม

ในสังคมอำนาจนิยมนั้น โครงสร้างแห่งความไม่เป็นธรรมถักทอกันอย่างหนาแน่นในรูปต่าง ๆ ยากที่จะแหวกออกไปได้ด้วยความเห็น แต่สังคมต้องได้รับการเสริมพลัง (empower) ด้วยความรู้ ความรู้เพื่อการใช้งานเป็นสิ่งที่ขาดแคลนมาก เพราะระบบการศึกษาของเราเน้นการท่องจำมากกว่าส่งเสริมให้มีความสามารถในการสร้างความรู้

ขงยุทธมีความสามารถสูงในการสร้างความรู้

ขงยุทธฝึกฝนมาในการวิจัย จึงมีความสามารถในการวิจัยสร้างความรู้ ขงยุทธได้ใช้ความสามารถพิเศษนี้ทำหน้าที่ช่วยเหลือบุคคลและองค์กรต่าง ๆ ทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ ในการสร้างความรู้ในระบบสุขภาพ บุคลากรสาธารณสุขโดยทั่วไปขาดความสามารถในการวิจัยสร้างความรู้ จึงไม่เข้าใจสถานภาพของระบบงาน และไม่สามารถปรับปรุงระบบงานให้ดีขึ้นได้ มีความพยายามโดยมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่จะฝึกอบรมวิธีการวิจัยให้บุคลากรสาธารณสุขแต่ก็ได้ผลน้อย เพราะการอบรมให้วิจัยเป็นเป็นเรื่องทำไม่ได้ง่าย ๆ

ขงยุทธมีนวัตกรรมในเรื่องนี้

เขาไปสอนการวิจัยในการปฏิบัติให้บุคลากรในโรงพยาบาลขอนแก่นเลย คือผู้ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลขอนแก่นวิจัยระบบงานที่ตัวเองทำอยู่ โดยมีขงยุทธเป็นที่ปรึกษา งานวิจัยที่บุคลากรทำด้วยตนเองนำไปสู่การปรับปรุงระบบงาน ถ้าผู้ปฏิบัติงานในเรื่องต่าง ๆ สามารถวิจัยในงานที่ตัวเองทำ จะสร้างความรู้ที่มีประโยชน์ในการปรับปรุงระบบงาน อันมีคุณค่าและมูลค่าสูงมาก นี่เป็นความเสียสละเวลาของขงยุทธในการช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลสามารถวิจัยงานของตัวเอง ใครคิดถึงขงยุทธควรจะสานต่องานอันมีคุณค่านี้ คนไทยควรมีระบบบริการสุขภาพที่ดีที่สุด และการจะมีระบบบริการสุขภาพที่ดีที่สุดได้ต้องการการวิจัยระบบบริการเป็นอย่างมาก

นายแพทย์อภิสิทธิ์ ธารงวรางกูร ผู้อำนวยการโรงพยาบาลอุบลรัตน์จังหวัดขอนแก่น ทำงานพัฒนาชุมชนกับปราชญ์ชาวบ้านในภาคอีสานจำนวนมาก ในระยะหลังเกิดประเด็นว่าผลของการพัฒนาควร

จะวัดด้วย GDH มากกว่าด้วย GDP ทั่วโลกวัดการพัฒนากันด้วย GDP (Gross Domestic Product) คือวัดความเจริญทางเศรษฐกิจ มีความรู้สึกกันมากขึ้นเรื่อย ๆ ว่าอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไม่ได้เป็นดัชนีบ่งบอกความสำเร็จของการพัฒนาที่ดี การวัดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจจะเป็นตัวเร่งให้พัฒนาโดยการเอาเงินเป็นตัวตั้งรุนแรงขึ้น อันเป็นการแยกส่วน และก่อให้เกิดการทำลายจิตใจ ครอบครัว ชุมชน สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม น่าจะมีการคิดดัชนีการพัฒนาดีกว่า GDP มีผู้เสนอว่าน่าจะวัดกันที่ความสุขกันเลยทีเดียว นั่นคือวัด GDH (H = happiness = ความสุข) ปัญหา คือ ความสุขนั้นวัดอย่างไร ยงยุทธได้ทำการวิจัยร่วมกับ น.พ.อภิสิทธิ์ และปราชญ์ชาวบ้าน อยู่เป็นเวลาถึง ๕ ปี ในการพัฒนาดัชนีวัดความสุข การพัฒนาดัชนีวัดความสุขเพื่อใช้วัดผลการพัฒนามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสัมมาพัฒนา ใครที่คิดถึงยงยุทธ ขจรธรรม ควรทำให้ธรรมข้อนี้ขจรไปอย่างกว้างขวาง

ในระยะหลังยงยุทธช่วย สสส. (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ) โดยเป็นที่ปรึกษาฝ่ายการวิจัย การที่จะสร้างเสริมสุขภาพให้ประชาชนมีความสุขสวัสดิ์ทั้งประเทศนั้นเป็นเรื่องเป็นอันมากที่ทำไม่สำเร็จ เพราะขาดความรู้ หรือ เพราะการไม่ใช้ความรู้ เช่น ปัญหาอุบัติเหตุจากการจราจร ซึ่งก่อความเสียหายแก่ชีวิต ทรัพย์สิน และเศรษฐกิจอย่างมหาศาล มีคนเสียชีวิตเพราะเหตุนี้ประมาณปีละ ๒๐,๐๐๐ คน บาดเจ็บอีกปีละประมาณ ๑ ล้านคน มีความเสียหายทางเศรษฐกิจไม่น้อยกว่าปีละ ๑๐๐,๐๐๐ ล้านบาท ความพยายามโดยฝ่ายต่าง ๆ รวมทั้งฝ่ายการเมืองที่จะลดอุบัติเหตุจากการจราจรยังไม่ได้ผลเลย ครม. ได้มีมติขอให้ สสส. ใช้งบประมาณไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งในการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์เพื่อลดอุบัติเหตุทางถนน ซึ่งก็เป็นเจตนาดี แต่ทำไปโดยใช้ความเห็นมากกว่าใช้ความรู้ เพราะความรู้จากการวิจัยบอกว่าการประชาสัมพันธ์ได้ผลน้อยมาก ต้องทุ่มเททำ ณ จุดอื่น ๆ ที่ได้ผลมากกว่า ยงยุทธเป็นคนหนึ่งที่พยายามบอกรัฐบาลว่าควรทำให้ถูกจุด บุคคลในรัฐบาลที่เห็นคุณค่าการทำงานของยงยุทธมาก คือ นายจุรินทร์ ลายแสง รองนายกรัฐมนตรีที่รับผิดชอบเรื่องการป้องกันอุบัติเหตุบนท้องถนน ผู้ซึ่งเคยเป็นประธาน สสส. มาก่อน และกลับมาเป็นใหม่เมื่อเร็ว ๆ นี้

อีกเรื่องหนึ่งที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของสังคมอย่างมาก คือ การดื่มสุรา ซึ่งเชื่อมโยงต่อไปสู่ปัญหาอุบัติเหตุบนท้องถนน และอุบัติเหตุในครอบครัว และความรุนแรงอื่น ๆ การพยายามลดการบริโภคสุราลงให้ได้ เป็นภารกิจของ สสส. ตามกฎหมาย แต่ก็เป็นเรื่องที่ทำได้ยากมาก เพราะเหตุปัจจัยหลายอย่าง ยงยุทธได้ทำการวิจัยสร้างความรู้ขึ้นใหม่เกี่ยวกับสถานการณ์การบริโภคสุราของสังคมไทยโดยเปรียบเทียบกับประเทศต่าง ๆ ถ้าใครเห็นตัวเลขเหล่านี้จะเห็นภาพที่น่ากลัวมาก การจะทำอะไรได้ถูกทาง และเกิดผลสำเร็จ จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ในเรื่องนั้น ๆ เป็นอย่างดี

สุขภาพ คือ สุขภาวะทั้งทางกาย ทางจิต ทางสังคม และทางจิตวิญญาณ การที่ประชาชนทั้งหมดจะมีสุขภาพหรือสุขภาวะจึงควรเป็นอุดมการณ์ร่วมกันของคนไทยทั้งหมด สุขภาวะเกิดจากความถูกต้องทุก ๆ ทาง ถ้าความถูกต้อง คือ ธรรมะ ความถูกต้องทุก ๆ ทางก็คือ บรมธรรม ฉะนั้น สุขภาพจึงไม่ใช่เรื่องเล็ก ๆ แต่เป็นบรมธรรมทีเดียว การจะมีความถูกต้องนั้นต้องใช้ความจริง ในสังคมปัจจุบันที่สลับซับซ้อน

อย่างยิ่ง ความจริงไม่ปรากฏให้เห็นง่าย แต่ต้องใช้การวิจัยสร้างความรู้ให้รู้ความจริง เพราะฉะนั้น การวิจัยสร้างความรู้ จึงเป็นธรรมชาติ

ขงยุทธ ขจรธรรม นอกจากมีหัวใจเพื่อเพื่อนมนุษย์แล้ว ยังมีความสามารถในการวิจัยค้นคว้าหาความจริง เพื่อนำความจริงมาใช้เพื่อประโยชน์ของเพื่อนมนุษย์อีกด้วย การมีหัวใจเพื่อเพื่อนมนุษย์และการมีความสามารถค้นคว้าหาความจริงเพื่อทำประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์ คือ ธรรม ขงยุทธ ขจรธรรมได้เข้าถึงธรรมนี้ อันเป็นธรรมที่ควรขอ

การทำเพื่อเพื่อนมนุษย์เป็นความงาม

ขงยุทธ ขจรธรรม อยู่ในความงามนี้ เป็นนิรันดร์

ขอให้คนที่รักขงยุทธจงอยู่ในความงามนี้ เป็นนิรันดร์ เช่นเดียวกัน

ด้วยความระลึกถึงขงยุทธ

ประเวศ วะสี

๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๓